

Asia: VM158:00/2020 VN/22283/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

1 Lakiehdotus valtionavustuslain muuttamisesta

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §:n 2 momentti: Onko valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tallennettavien tietojen laatu säännelty riittävän tarkasti ja onko perusteltua, että tallennettavien tietojen laadusta ja tallentamistavasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella?

Ympäristöministeriö pitää tietojen laadun varmistamista tärkeänä. Sääntelyn vaikutukset virastoiden käyttöönottovalmiuksiin tulisi kuitenkin huomioida.

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §:n 4 momentti: Onko perusteltua, että valtionapuviranomainen voi toistaiseksi käyttää omaa valtionavustusten käsittelyyn ja hallintaan tarkoitettua tietojärjestelmää lakiehdotuksessa säädetyin edellytyksin vai tulisiko lakiehdotuksen lähtökohtana olla, että valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään käyttöönotto tulisi kaikkia valtionapuviranomaisia sitovaksi riittävän siirtymisajan jälkeen?

Ympäristöministeriö suhtautuu varauksella käyttöönoton sitovuuteen. Jos tähän ratkaisuun päädyttäisiin, virastokohtaiset, prosesseihin liittyvät erityistarpeet tulisi saada poikkeuksetta vietyä järjestelmään.

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

Ympäristöministeriö pitää säännöstä perusteltuna.

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §:n 1 momentti: Onko perusteltua, että kukin valtionapuviranomainen toimii tiedonhallintalaissa tarkoitettuna tiedonhallintayksikkönä, vai tulisiko tiedonhallintayksikölle kuuluvien tehtävien toimivallasta säätää jollakin muulla tavalla?

Ympäristöministeriö pitää säännöstä perusteltuna.

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §:n 2 momentti: Onko säännöksen 2 momentissa säännelty tietojen tallentamisvelvollisuus perusteltu ja jos on, tulisiko tallentamistavasta säännellä tarkemmin?

Ympäristöministeriö pitää tallentamisvelvollisuutta perusteltuna.

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

-

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko säännöksessä ehdotettu Valtiokonttorin ja valtionapuviranomaisen yhteisrekisterinpitäjyys perusteltu lähtökohta ja jos on, tulisiko sen sisällöstä säätää tarkemmin?

Ympäristöministeriö pitää yhteisrekisterinpitäjyyttä perusteltuna lähtökohtana valtionavustuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyssä. Valtiokonttorin osalta esitys jättää kuitenkin avoimeksi, tulisiko valtiokonttori käsittelemään henkilötietoja tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan vai e alakohdan mukaisesti.

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko säännöksen 2 momentissa säännelty henkilötietojen luovuttamista koskeva poikkeus säännelty riittävän selvästi ja soveltamisalaltaan riittävän kattavaksi?

Ehdotetun säännöksen mukaan VA-tietojärjestelmään saisi tallentaa välttämättömän tiedon hakijan ja avustuksen saajan sairauspoissaolon tai tilapäisen hoitovapaan kestosta, jos tiedolla on vaikutusta avustuksen määrään. Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tietojen tallentaminen järjestelmään kattaa vain osan henkilötietojen käsittelytoimista, ja termi ”tallentaminen” on tässä yhteydessä mahdollisesti liian rajattu. Esityksestä ei käy myöskään yksiselitteisesti ilmi, millä perusteilla erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja käsiteltäisiin ja millä suoja-toimilla niitä suojattaisiin.

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

Tutkivastuksia.fi-palvelun osalta esityksestä ei käy selkeästi ilmi, mitä tietoja tultaisiin saattamaan yleisesti saataville. Mikäli avoimeen tietopalveluun tuotaisiin myös henkilötietoja, tulisi tästä lähtökohtaisesti säätää erikseen ja huomioida perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö julkisista tietopalveluista. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16.3 §:n mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Luovutettaessa henkilötietoja julkisen tietopalvelun kautta viranomaisella ei ole julkisuuslain edellyttämällä tavalla mahdollisuuksia varmistua tietosuojavaatimuksista julkisuuslain edellyttämällä tavalla. Tästä syystä luovutus edellyttää erityissääntelyä tai henkilön suostumuksen.

Lisäksi ympäristöministeriö pitää tärkeänä, ottaen huomioon etenkin henkilötietojen laajamittaisen käsittelyn uudessa järjestelmässä ja järjestelmän sisältämät ns. arkaluotoiset tiedot, että VA-järjestelmälle tehdään tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen vaikutustenarviointi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tallennettavien tietojen ja asiakirjojen yleinen 10 vuoden säilytysaika siihen liittyvine poikkeuksineen perusteltu lähtökohta?

Ympäristöministeriö pitää lähtökohtaa perusteltuna ja tästä poikkeamismahdollisuutta tarpeellisenä.

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko säännöksen 2 momentissa ehdotettava Valtiokonttorin ja valtionapuviranomaisen toimivalta tietojen ja asiakirjojen arkistoinnin osalta riittävän selvä?

-

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

-

Voimaantulosäännös: Onko ehdotettu erillinen siirtymäaika lain 32 b §:n 2 momentissa säännellylle tietojen tallentamisvelvollisuudelle perusteltu ja oikean pituinen vai olisiko perusteltua, että tallentamisvelvollisuus tulisi voimaan samanaikaisesti lain yleisen voimaantulon kanssa?

Ympäristöministeriö pitää siirtymäaika perusteltuna.

2 Lakiehdotus valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Valtiokonttorin tehtävät 2 §: Onko valtiokonttorin uusista lakisääteisistä tehtävistä säädetty riittävän selvästi?

-

Valtiokonttorin tiedonsaantioikeus 2 c §: Onko Valtiokonttorin oikeudesta saada tietoja muiden viranomaisten rekistereistä säädetty riittävän selvästi ja kattavasti?

-

Onko ehdotettu lakiehdotus yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos lakiehdotusta tulisi tarkistaa niin miten?

-

3 Lakimuutokset ja valtionavustustoiminta

Onko hallituksen esitys perusteltu ja sisällöltään oikeassa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin?

Esitys on kannatettava ja edistää hyvän hallinnon ja avoimuuden toteutumista. Muutokset ovat tarpeellisia yhteisen järjestelmän käyttöönottamiseksi. Avustuksen hakijan kannalta arvioidaan olevan useita hyötyjä mm. yhdenvertaisuuden ja tasapuolisen kohtelun sekä oikeusturvan parantamista. Ympäristöministeriö yhtyy näihin näkemyksiin. Avustuksen hakijoiden kannalta HE-luonnoksessa mainitaan myös riskejä, jota ympäristöministeriön näkemyksen mukaan voitaisiin vähentää jatkossa järjestelmän laadulla ja käytettävyydellä. Valtionapuviranomaisen kannalta esitys selkeyttää ja yhdenmukaistaa käytäntöjä.

Valtionavustustoimintaa ja yhteisiä tietojärjestelmäpalveluja koskevat yleiset havainnot

Jatkossa on huomioitava, että jos valtionapuviranomainen ei käytä yhteistä järjestelmää valtionavustusten haku- ja myöntöprosessissa, saattaa virastokohtaisiin, omiin järjestelmiin tarvittavista muutoksista tutkiavustuksia.fi -palveluun liittymisessä tulla merkittäviä kustannuksia.

Tiainen Ismo
Ympäristöministeriö

Kotonen-Pekkanen Tiina
Ympäristöministeriö